

Nauczycielskie świadczenia kompensacyjne

Marcin Majchrzak

Chociaż od pewnego czasu rozważany jest pomysł przywrócenia możliwości przechodzenia przez nauczycieli na emeryturę bez względu na wiek, to aktualnie nauczyciele, którzy planują wcześniejsze zakończenie kariery zawodowej, mogą skorzystać ze świadczeń kompensacyjnych. Są to świadczenia wypłacane na podobnych regułach co tzw. emerytury pomostowe w innych grupach zawodowych. Na jakich zasadach nauczyciele mogą korzystać ze świadczeń kompensacyjnych?

Świadczenia kompensacyjne przyznawane są na podstawie *Ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych*. Zgodnie z art. 3 tej *Ustawy* prawo do świadczenia mają nauczyciele zatrudnieni w:

- 1) publicznych i niepublicznych przedszkolach,
  - 2) publicznych i niepublicznych szkołach (z wyjątkiem niepublicznych szkół nieposiadających uprawnień szkoły publicznej i niepublicznych szkół artystycznych nieposiadających uprawnień publicznej szkoły artystycznej),
  - 3) publicznych i niepublicznych placówkach kształcenia ustawicznego i następujących placówkach:
    - a) młodzieżowych ośrodkach wychowawczych,
    - b) młodzieżowych ośrodkach socjoterapii,
    - c) specjalnych ośrodkach szkolno-wychowawczych,
    - d) specjalnych ośrodkach wychowawczych dla dzieci i młodzieży wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki, metod pracy i wychowania,
    - e) ośrodkach rewalidacyjno-wychowawczych umożliwiających dzieciom i młodzieży upośledzonym umysłowo w stopniu głębokim oraz z niepełnosprawnościami sprzężonymi, z których jedną z niepełnosprawności jest niepełnosprawność intelektualna, realizację obowiązku rocznego przygotowania przedszkolnego, obowiązku szkolnego i obowiązku nauki,
    - f) placówkach zapewniających opiekę i wychowanie uczniom w okresie pobierania nauki poza miejscem stałego zamieszkania.
- Powyższy katalog nauczycieli uprawnionych do świadczenia kompensacyjnego jest katalogiem zamkniętym, w rezultacie czego jeżeli nauczyciel jest zatrudniony w innym typie jednostki oświatowej (przykładowo – w poradni psychologiczno-pedagogicznej), nie będzie miał prawa do uzyskania świadczenia.
- Przy obliczaniu okresu wykonywania pracy niezbędnego do uzyskania świadczenia pod uwagę bierze się wyłącznie okres zatrudnienia w ww. jednostkach oświaty.

JAKIE WARUNKI TRZEBA SPEŁNIĆ W CELU OTRZYMANIA ŚWIADCZENIA?

Warunki, które musi spełnić nauczyciel planujący skorzystać z nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego, zostały określone w art. 4 *Ustawy*. W skrócie zaliczamy do nich:

- 1) odpowiedni wiek,
- 2) odpowiedni okres składkowy i nieskładkowy,
- 3) obowiązek rozwiązania stosunku pracy.

Odnosnie do wymaganego wieku warto zauważyć, że zgodnie z aktualnymi przepisami, w zależności od tego, kiedy planujemy skorzystać ze świadczenia, wymagany wiek będzie się nieco różnił. Zasadniczo osoby planujące skorzystanie ze świadczenia w kolejnych latach muszą liczyć się z tym, że będą mogły to uczynić w późniejszym wieku niż nauczyciele korzystający ze świadczenia obecnie. Analogicznie jak w przypadku wieku emerytalnego, kobiety mogą skorzystać ze świadczenia wcześniej niż mężczyźni. Wymóg wieku przedstawia poniższa tabela:

Wiek uprawniający do otrzymania nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego	Okres, w którym nauczyciel osiągnie wiek uprawniający do świadczenia kompensacyjnego
55 lat	2009–2014
55 lat – kobieta i 56 lat – mężczyzna	2015–2016
55 lat – kobieta i 57 lat – mężczyzna	2017–2018
55 lat w przypadku kobiet i 58 lat w przypadku mężczyzn	2019–2020
55 lat w przypadku kobiet i 59 lat w przypadku mężczyzn	2021–2022
55 lat w przypadku kobiet i 60 lat w przypadku mężczyzn	2023–2024
56 lat w przypadku kobiet i 61 lat w przypadku mężczyzn	2025–2026
57 lat w przypadku kobiet i 62 lata w przypadku mężczyzn	2027–2028
58 lat w przypadku kobiet i 63 lata w przypadku mężczyzn	2029–2030
59 lat w przypadku kobiet i 64 lata w przypadku mężczyzn	2031–2032

Kolejny wymóg dotyczy osiągnięcia okresu składkowego i nieskładkowego wynoszącego w sumie co najmniej 30 lat, z czego przynajmniej 20 lat powinno dotyczyć okresu realnego wykonywania pracy w zawodzie nauczyciela w wymiarze co najmniej 1/2 obowiązkowego wymiaru godzin. Trzeba podkreślić, że do

czasu pracy w zawodzie nauczyciela można wliczyć wyłącznie czas pracy w ww. jednostkach oświaty. Jak wspomniano, chodzi tu o 20-letni okres faktycznego wykonywania pracy, w związku z czym nie będziemy do niego wliczać okresów:

- 1) niezdolności do pracy, za które wypłacono wynagrodzenie chorobowe, zasiłek chorobowy lub świadczenie rehabilitacyjne,
- 2) urlopu wychowawczego,
- 3) urlopu dla poratowania zdrowia,
- 4) pozostawania w stanie nieczynnym,
- 5) przebywania na urlopie udzielonym w związku z dalszym kształceniem się,
- 6) urlopu bezpłatnego.

Okresy te będą natomiast podlegały wliczeniu do 30-letniego stażu jako okresy składkowe albo nieskładkowe. Odnosnie ustalania okresów składkowych i nieskładkowych należy posłużyć się regulacjami z art. 6 i 7 *Ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych*.

Ostatni warunek przesądający o możliwości nabycia prawa do świadczenia kompensacyjnego to konieczność rozwiązania stosunku pracy (przy czym uznaje się, że powinno do tego dojść z inicjatywy nauczyciela). Za spełnienie tego warunku przepisy uznają również rozwiązanie lub wygaśnięcie stosunku pracy nauczyciela w następujących okolicznościach:

- 1) art. 20 ust. 1 KN – całkowita lub częściowa likwidacja szkoły albo zmiana organizacyjna powodująca zmniejszenie liczby oddziałów w szkole lub zmiana planu nauczania uniemożliwiająca dalsze zatrudnianie nauczyciela w pełnym wymiarze zajęć,
- 2) art. 20 ust. 5c KN – złożenie przez nauczyciela, w terminie do 30 dni od dnia doręczenia wypowiedzenia stosunku pracy z przyczyn określonych w art. 20 ust. 1 pkt 2 KN, pisemnego wniosku o przeniesienie w stan nieczynny i upływ 6-miesięcznego okresu, po którym następuje z mocy prawa wygaśnięcie stosunku pracy,
- 3) art. 20 ust. 7 KN – odmowa podjęcia pracy przez nauczyciela pozostającego w stanie nieczynnym w razie powstania możliwości podjęcia przez nauczyciela pracy w pełnym wymiarze zajęć na czas nieokreślony lub na okres, na który została zawarta umowa, w tej samej szkole, na tym samym lub innym stanowisku, pod warunkiem posiadania przez danego nauczyciela wymaganych kwalifikacji.

Warto dodać, że warunek ten spełniali również nauczyciele, którzy w związku z reformą systemu oświaty (likwidacja gimnazjów) utracili miejsce pracy, a których stosunek pracy ustał odpowiednio na podstawie przepisów art. 225 ust. 1, 6, 7 i 10, art. 226 ust. 1 *Ustawy Przepisy wprowadzające ustawę Prawo oświatowe*.